

§ 7

Reviderat idrottspolitiskt program 2018-2022

Dnr 08.03/137-2015

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
Registraturet	
Ink.	2018 -02- 06
Dnr.	KS 2018/228
Till:	R III

ANKOM

2018 -02- 09

BESLUT

Idrottsnämnden beslutar:

1. Idrottsnämnden godkänner förslaget till idrottspolitiskt program 2018-2022.
2. Idrottsnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Dnr. 15.1.098/2018
Enskede-Årsta-Vantörs Stadsdelsförvaltning

Ärendet

Det nuvarande idrottspolitiska programmet antogs av kommunfullmäktige 2013 och gäller 2013-2017. I 2017 års budget fick därför idrottsnämnden i uppdrag att revidera stadens idrottspolitiska program för perioden 2018-2022.

Programmets övergripande mål är att få fler invånare i Stockholms stad fysiskt aktiva och programmet har ett tydligt folkhälsoperspektiv. I programmet betonas vikten av att staden ska kunna erbjuda *alla*, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning och utländsk och socioekonomisk bakgrund, möjlighet till fysisk aktivitet. Innehållet i programmet riktas framförallt mot barn och ungdomar med särskilt fokus på de grupper som är fysiskt aktiva i liten utsträckning.

Det huvudsakliga innehållet i det föreliggande programmet är detsamma som det idrottspolitiska programmet som gällde för åren 2013-2017. Förvaltningen föreslår dock en del smärre justeringar och uppdateringar som redovisas i ärendet.

Förvaltningens förslag till beslut

Se under rubriken BESLUT.

Framlagda förslag till beslut

Alexander Lindholm (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Idrottsnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut.

I Tjänsten

Erik Odenlid
Nämndsekreterare

STOCKHOLMS IDROTTSNÄMND PROTOKOLL NR. 1/2018 § 1-13

Tid: Tisdagen den 30 januari 2018 kl. 15:30 – 15:38

Plats: Stockholms stadshus, Paulirummet

Justerat: 2018-02-01

Alexander Lindholm

Billy Östh

Erik Odenlid
Nämndsekreterare

Ledamöter:

Alexander Lindholm (S) ordförande

Jenny Schöldin (S)

Anders Lindell (MP)

Mehdi Oguzsoy (V)

Billy Östh (M)

Daniele Fava (L)

Mikael Valier (KD)

Ersättare:

Johan Kovaniemi (S) Tjänstgörande ersättare

Ingela Edlund (S)

Andrea Irving (MP) Tjänstgörande ersättare

Birgitta Persson (M) Tjänstgörande ersättare

Richard Bengtsson (L) Tjänstgörande ersättare för (M)

Mathias Mellgren (C)

Personalrepresentanter:

Linda Runcrantz (Kommunal)

Loa Bienen (Vision)

Fredrik Månsson(SACO)

Tjänstemän:

Marina Höglund förvaltningschef, Carina Braun avdelningschef, Robert Sköld avdelningschef, Susanne Olsson enhetschef, Anders Berlin enhetschef, enhetschef Sophie Dahlberg, energi och miljösamordnare Yassine Kazi –Tani, Erik Odenlid nämndsekreterare och Lennart Öström administratör

Arbetsmarknads och idrottsroteln

Sofie Canderyd borgarrådssekreterare

Förhinder

Bo Sundin (M) vice ordförande

Joseph Zamani (S)

Mariana Moreira Duarte (MP)

Sophia Granswed Baat (M)

Zekiye Güler Thompson (S)

Daniel Gustafsson (MP)

Bwar Mert (V)

Andreas Berglöf (M)

Olof Peterson (M)

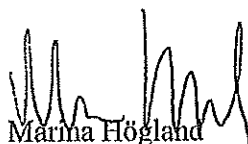
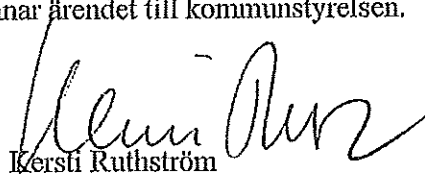
Handläggare
Magnus Åkesson
Telefon: 08-508 27 638**Till**
Idrottsnämnden

N 7

Reviderat idrottspolitiskt program 2018-2022

Förvaltningens förslag till beslut

1. Idrottsnämnden godkänner förslaget till idrottspolitiskt program 2018-2022.
2. Idrottsnämnden överlämnar ärendet till kommunstyrelsen.

Märtha Höglund
FörvaltningschefKersti Ruthström
Avdelningschef

Sammanfattning

Det nuvarande idrottspolitiska programmet antogs av kommunfullmäktige 2013 och gäller 2013-2017. I 2017 års budget fick därför idrottsnämnden i uppdrag att revidera stadens idrottspolitiska program för perioden 2018-2022.

Programmets övergripande mål är att få fler invånare i Stockholms stad fysiskt aktiva och programmet har ett tydligt folkhälsoperspektiv. I programmet betonas vikten av att staden ska kunna erbjuda *alla*, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning och utländsk och socioekonomisk bakgrund, möjlighet till fysisk aktivitet. Innehållet i programmet riktas framförallt mot barn och ungdomar med särskilt fokus på de grupper som är fysiskt aktiva i liten utsträckning.

Det huvudsakliga innehållet i det föreliggande programmet är detsamma som det idrottspolitiska programmet som gällde för åren 2013-2017. Förvaltningen föreslår dock en del smärre justeringar och uppdateringar som redovisas i ärendet.

Bakgrund

Det nuvarande idrottspolitiska programmet antogs av kommunfullmäktige 2013 och gäller 2013-2017. I 2017 års budget

fick därför idrottsnämnden i uppdrag att revidera stadens idrottspolitiska program för perioden 2018-2022.

Det nuvarande programmet är ett styrdokument för alla stadens nämnder och bolagsstyrelser. Programmets övergripande mål är att få fler invånare i Stockholms stad fysiskt aktiva och programmet har ett tydligt folkhälsoperspektiv. I programmet betonas vikten av att staden ska kunna erbjuda *alla*, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning och utländsk och socioekonomisk bakgrund, möjlighet till fysisk aktivitet. Innehållet i programmet riktas framförallt mot barn och ungdomar med särskilt fokus på de grupper som är fysiskt aktiva i liten utsträckning. För att nå målet om att få fler stockholmare att bli fysiskt aktiva har sju fokusområden definierats.

Ärendet

Fysisk aktivitet är en betydande faktor i arbetet för en förbättrad folkhälsa. Enligt Folkhälsomyndigheten är fysisk inaktivitet den fjärde största orsaken till förtida död i världen och bidrar i Europa till 5,5% av sjukdomsburden. I boken *Fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling (FYSS)* anges att det finns vetenskapliga belägg för att fysisk aktivitet förebygger och behandlar mer än 30 sjukdomstillstånd. De totala samhällskostnaderna i Sverige för otillräcklig fysisk aktivitet beräknas till ca 6 miljarder kronor per år varav 5,3 miljarder är kostnader för produktionsbortfall. EU-kommissionen uppmanar i skriften *Vitbok om idrott* (2007) att myndigheter och privata organisationer bör bidra till att invånarna i medlemsstaterna når upp till aktuella rekommendationer om fysisk aktivitet.

Statens folkhälsoinstitut har definierat 11 målområden för en förbättrad folkhälsa där fysisk aktivitet är ett av dessa. Inom området fysisk aktivitet anger Folkhälsoinstitutet tre mål att arbeta med: ökad fysisk rörelse, mer fysisk rörelse i skolan och i anslutning till arbetet och mer fysisk rörelse under fritiden.

Till grund för programmet ligger både global, nationell och lokal forskning om vad fysisk aktivitet ur ett folkhälsoperspektiv bidrar till på individ och befolkningsnivå, nuvarande hälsoläge bland ungdomar och vuxna, andel fysiskt inaktiva samt fritidsvanor bland invånarna i Stockholm. De insatser som föreslås bygger också på EU-kommissionens och Folkhälsomyndighetens rekommendationer om fysisk aktivitet.

Det reviderade idrottspolitiska programmet har tagits fram efter en stadsintern utvärdering följt av fyra parallella processer. Utvärderingen av programmet syftade till att se vilken effekt och inverkan programmet haft på stadens förvaltningars och bolags arbete och målsättningar med frågor som berör idrott/motion. Utvärderingen syftade även till att övergripande samla in synpunkter och förbättringar inför revideringsarbetet.

De fyra därpå följande processerna skedde dels på varje arbetsplats på idrottsförvaltningen samt genom en utsedd förvaltningsintern arbetsgrupp, dels genom arbetsmöten med tjänstemän från berörda förvaltningar och bolag i staden, dels med idrottsrörelsen genom distriktsförbund och specialdistriktsförbund och dels genom en politisk referensgrupp med respektive partis gruppleadare i idrottsnämnden.

Syftet med idrottsförvaltningens interna process var att få synpunkter och förbättringsförslag från medarbetare som dagligen berörs av det idrottspolitiska programmet. Syftet med den stadsinterna processen var att få tankar och idéer till vad respektive part kan bidra med och ansvara för i arbetet med ökad fysisk aktivitet samt eventuella förbättringar i utformningen av programmet. Dialogen med idrottsförbunden syftade till att samla in synpunkter på vilket ansvar stadens föreningsliv kan ta för att nå målen i programmet liksom vilket stöd de behöver från staden för att åstadkomma detta. Den politiska referensgruppen har under revideringsarbetet givit sina synpunkter på förändringar och förbättringar av programmet samt följt arbetet och de förslag till revideringar som kommit fram under arbetets gång.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av utvecklingsavdelningen i samråd med idrottsförvaltningens övriga avdelningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det reviderade idrottspolitiska programmet. Det huvudsakliga innehållet i det föreliggande programmet är detsamma som det idrottspolitiska programmet som gällde för åren 2013-2017. Förvaltningen föreslår dock en del smärre justeringar och uppdateringar, nedan följer de huvudsakliga förändringarna:

- Avsnitten med forskning om vilka som inte idrottar/motionerar, hur många som idrottar i olika former samt vilka idrottsanläggningar ungdomar och vuxna tycker att staden ska satsa på har uppdaterats.

- De prioriterade grupper som haft åldrar 7-20 år har ändrats till åldrarna 10-20 år och den prioriterade gruppen personer med funktionsnedsättning har en nedre åldersgräns på 7 år.
- Förvaltningen föreslår i programmet skrivningar som ger en större tyngdpunkt på insatser för ungdomar (13-20 år), flickor för att förbättra jämställdheten inom idrotten samt för personer med funktionsnedsättning. Det finns även skrivningar som förtydligar insatser för barn och ungdomar med låg socioekonomisk bakgrund. Anledningen till detta är Hållbarhetskommisionens rapport *Jämställd och jämlik* där forskarna visar på de stora skillnader som finns mellan olika grupper när det gäller andelen fysiskt aktiva samt hur stadens resurser förskjutits mot allt yngre åldrar samtidigt som ungdomar deltar allt mindre i det kommunalt subventionerade fritidsutbudet.
- Under avsnittet Tillgänglig idrott och motion har insatserna för personer med olika typer av funktionsnedsättningar förtydligats.
- Avsnittet Idrotten som upplevelse och inspiration har uppdaterats. I dialog med framförallt Stockholm Business Region och Visit Stockholm har ambitionsnivån för idrottsevenemang höjts och preciserats. Ambitionerna och inriktningen har även synkroniserats med stadens evenemangsprogram.
- Programmet har kompletterats med ett avsnitt som berör hur staden kan skapa möjligheter för äldre ungdomar i åldrarna 16-20 år att kunna satsa på sin idrott.
- De indikatorer som fanns i tidigare program föreslås tas bort. I de olika processerna har det framkommit att det blir mer träffsäkert och uppföljningsbart om respektive nämnd själva beslutar om sina indikatorer som berör respektive ansvarsområde. Uppdragen och ansvarsområdena för respektive nämnd har sammanställts i slutet av programmet för att underlätta nämndernas insatser och uppföljning på området.

Det idrottspolitiska programmet för Stockholms stad föreslås omfatta alla stadens nämnder och bolagsstyrelser och det är av stor vikt alla berörda gör sitt yttersta för att få fler invånare i staden fysiskt aktiva och därmed stärka folkhälsan i Stockholm.

Insatser som genomförts utifrån programperioden 2013-2017 Under tiden det nu gällande idrottspolitiska programmet har varit gällande har stadens förvaltningar, däribland idrottsförvaltningen,

genomfört en rad anpassningar av insatser som berör idrott och motion. Nedan följer ett axplock av insatser:

- Fokus på insatser i yttre stadsområden/socioekonomiskt svagare områden genom idrottskoordinatorer och verksamheter för ungdomar i simhallar och på idrottsplatser.
- Vissa stadsdelsförvaltningar har ökad fysisk aktivitet som en målsättning i sina lokala utvecklingsplaner.
- Idrottsförvaltningen har tagit fram en verksamhetsinriktning för stadens simhallar som motsvarar intentionerna i det idrottspolitiska programmet och de prioriterade målgrupperna.
- Nya principer för tidsfördelning i stadens idrottsanläggningar
- Idrottsförvaltningen har utvecklat flera idrottsplatser genom att upprätta spontanidrottsanläggningar samt tillsätta ledare på vissa spontanidrottsytor.
- Idrottsförvaltningen har utvecklat den egna verksamheten för personer med funktionsnedsättning samt tydligare stöttat föreningsliv som vill skapa verksamhet för målgruppen.
- Det har skapats tätare samarbete mellan framförallt idrottsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna för att tillsammans öka den fysiska aktiviteten.
- Idrottsförvaltningen har tagit fram en långsiktig plan för stadens idrottsinvesteringar.
- Idrottsförvaltningen har reviderat de bidragsformer som stöttar stadens föreningsliv i att bedriva verksamhet.
- En del fritidsgårdar har idrott/motion som ett stående inslag i verksamheten.
- I samarbete mellan idrottsförvaltningen och vissa stadsdelsförvaltningar har fritidsgårdar stående tider i idrottshallar.
- Staden har antagit en strategi för det rörliga friluftslivet för åren 2018-2022.

Ekonomiska konsekvenser

För att leva upp till målsättningarna och intentionerna i föreliggande program kan vissa omprioriteringar behöva genomföras.

Måluppfyllelse

I programmet föreslås stadens målsättningar inom området idrott och motion liksom strategier och insatser för att leva upp till målen.

Miljökonsekvenser

Föreliggande program bör inte innebära negativa konsekvenser för miljön.

Tillgänglighet

Tillgänglighet är en viktig del i programmet och personer med funktionsnedsättning fortsätter att vara en prioriterad målgrupp för att öka den fysiska aktiviteten.

Konsekvenser för barn

Programmet fokuserar på insatser för att öka den fysiska aktiviteten bland barn och ungdomar med särskild prioritering av grupper som är underrepresenterade inom idrotten. Specialdistriktsförbunden och distriktsförbundet har fungerat som företrädare för barn och unga i framtagandet av programmet.

Jämställdhetsanalys

Könsfördelningen inom föreningsidrotten likväl som inom det totala idrottandet/motionerandet är ungefär 60% pojkar och 40% flickor. Ett viktigt mål i det idrottspolitiska programmet är därför att särskilt främja flickors idrottande. I programmet beskrivs strategier och tillvägagångssätt för att åstadkomma ett mer jämställt idrottande.

Bilagor

1. Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022.

Idrottspolitiskt program för Stockholms stad 2018-2022

Stockholms stads mål med det idrottspolitiska programmet är att stimulera fler stockholmare till att bli fysiskt aktiva.

Stockholms stads vision är att *alla* stockholmare utövar idrott och motion utifrån egna önskemål och förutsättningar. I Stockholm erbjuder tillgången och närheten till ytor och anläggningar stora möjligheter till fysisk aktivitet. Många får motion på köpet genom att cykla eller promenera när de förflyttar sig. På fritiden kan invånarna ta del av ett rikt utbud av idrotts- och motionsmöjligheter där det finns något för alla. Skoldagen genomsyras av rörelse, från förskolan upp till gymnasiet, och alla har kunskap om att fysisk aktivitet är en viktig faktor för en bättre livskvalitet. Föreningslivet har goda förutsättningar för att bedriva sin verksamhet. Stockholm ska bli en stad för alla när det gäller idrott och motion!

Stockholm är en motions- och idrottsstad

Stockholm präglas av gröna kilar och naturnära miljöer, en anledning till de många motionslopp som genomförs i staden, och det finns uppmuntrande och tillgängliga träningsmiljöer för löpare och joggare. Stockholms närhet till naturen gör det enkelt för invånare och besökare att utöva naturnära fysisk aktivitet som segling, paddling, klättring och friluftsliv.

I Stockholm är det många aktörer som har ett ansvar för folkhälsoarbetet eller verksamheter inom idrottssektorn. Inom staden finns ett rikt föreningsliv som spänner över ett brett spektrum med allt från natur- och friluftsliv till idrottsföreningar som bedriver verksamhet för både bredd och elit. Ungefär hälften av stadens barn och ungdomar är aktiva i en förening, där de leds av ett stort antal ideella ledare.

Stockholm erbjuder idrott som upplevelse inom en mängd idrotter på flera arenor för större och mindre evenemang. Många besöker Stockholm i samband med ett internationellt eller annat större idrottsevenemang och många ser också Stockholm som ett turistmål, där genomförandet av idrott och motion är ett mål i sig.

I Stockholm finns många gym och ett verksamhetsutbud inom friskvårdsområdet i företagsform eller tillhandahållet av organisationer. Utbudet når ett stort antal stockholmare som regelbundet deltar i verksamheten.

Fysisk aktivitet och folkhälsa

Forskningen är entydig med att fysisk aktivitet motverkar, lindrar och i vissa fall till och med botar en rad sjukdomar, inte minst hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes typ 2, fetma, depression, olika cancerformer med mera. Dessutom skattar fysiskt aktiva personer sin hälsa som bättre jämfört med de som är inaktiva. Genom att vara fysiskt aktiv ökar muskelmassan och bentätheten, koordinationen, balansen, konditionen och den allmänna orken förbättras. Även immunförsvaret stärks vid fysisk aktivitet. En fysiskt aktiv befolkning gör att antalet sjukdagar, sjukskrivningar och sjukvårdskostnader minskar. En god fysik kan ge år till livet och liv till åren genom ökad motståndskraft mot sjukdomar och en piggare tillvaro. För barn och ungdomar finns dessutom särskilda anledningar att vara fysiskt aktiv. I barn- och ungdomsåren, när kroppen fortfarande växer och utvecklas, är det av särskild vikt att skelettet belastas för att bli stärkt och att motorisk träning genomförs så att utvecklingen av koordination, motorik och balans främjas. Vidare visar forskning på att inlärningsförmågan ökar och att skolprestationerna

förbättras när barn och ungdomar är fysiskt aktiva. Hos de ungdomar som är fysiskt aktiva är bruket av alkohol och tobak mindre utbrett och de fysiskt aktiva skattar sin hälsa och livskvalitet bättre än de fysiskt inaktiva ungdomarna. Att barn och ungdomar har en god självskattad hälsa är av stor vikt då det finns en tydlig koppling mellan självskattad hälsa och förutsägelse av framtida sjuklighet och dödlighet.

Vi lever allt längre. År 2017 beräknas den genomsnittliga livslängden för män vara 80,8 år och för kvinnor 84,3 år jämfört med år 2000 då medellivslängden var 77,4 respektive 82,0 år.¹ För äldre människor är motion och rörelse inte bara en källa till fysisk och mental hälsa utan även nödvändig för att behålla självständighet i vardagslivet.

Fysisk aktivitet på recept (FaR) började skrivas ut i början av 2000-talet och ökar som preventions- och behandlingsmetod. Stockholms stad har de senaste decennierna genom idrottsnämnden arbetat aktivt för att öka kapaciteten och kunskapen att ta emot personer med FaR.

Livsnödvändigt med fysisk aktivitet

Forskning har visat att stillasittande är en stor riskfaktor i dagens samhälle oberoende av graden av idrottande/motionerande. Många arbeten, likväl som en stor del av skoldagen, sker idag stillasittande och det är av stor vikt att med jämna mellanrum bryta av stillasittandet med rörelse. En timmes motion på kvällen väger inte upp för åtta timmars stillasittande under arbetsdagen.

Alla vuxna individer bör vara fysiskt aktiva i sammanlagt minst *150 minuter i veckan utspritt på flera dagar*. Intensiteten bör vara åtminstone måttlig, till exempel rask promenad. Ytterligare hälsoeffekt erhålls om man utöver detta ökar den dagliga mängden eller intensiteten. För barn och unga rekommenderas minst *60 minuter* fysisk aktivitet varje dag.

Aktiviteten bör inkludera både måttlig och ansträngande aktivitet. För både barn, ungdomar och vuxna gäller att aktiviteten kan delas upp i flera pass under dagen och aktiviteterna bör vara så allsidiga som möjligt för att ge kondition, muskelstyrka, rörlighet, snabbhet, kortare reaktionstid samt koordination. Den fysiska aktiviteten kan ta sig olika former såväl spontant som organiserat: Idrott som träning eller tävling, lek, kroppsövning, motion, friluftsliv med mera.²

Prioriterade grupper

Stockholms stad ska arbeta för att *alla invånare i Stockholm* ska vara och förbli fysiskt aktiva. Stadens övergripande arbete syftar till att få fysiskt inaktiva i alla åldrar att börja idrotta/motionera.

För att lägga grunden för en fysiskt aktiv livsstil inriktar sig programmet på inaktiva i alla åldrar och särskilt på:

- Ungdomar 13–20 år, särskilt flickor
- Flickor 10–20 år med utländsk bakgrund¹
- Personer med funktionsnedsättning från 7 år
- Barn och ungdomar 10–20 år med låg socioekonomisk bakgrund

Alla barn och ungdomar har rätt till en hälsosam tillvaro och fritid på lika villkor. De ska ges rätt till inflytande i den verksamhet som riktar sig till dem och inriktningen i FN:s barnkonvention ska genomsyra verksamhet som bedrivs i stadens såväl som föreningslivets regi. I Stockholms stad ska barn och ungdomar ges inflytande och möjlighet att påverka idrotts-

¹ Statistiska centralbyrån, SCB.

² För mer detaljerade rekommendationer se www.folkhalsomyndigheten.se

och motionsverksamheten. Mobbning, sexuella trakasserier, diskriminering och liknande får inte förekomma och om så sker ska detta kraftfullt bekämpas.

Stadens nämnder och bolag

Det idrottspolitiska programmet är ett styrdokument för alla Stockholms stads nämnder och bolagsstyrelser. Stadens folkhälsoarbete omfattar många ansvarsområden samt många aktörer både inom och utom staden. Folkhälsoarbetet innefattar en rad områden men koncentreras i detta program på fysisk aktivitet. Alla stadens nämnder och bolag har en funktion i folkhälsoarbetet och särskilt idrotts-, utbildnings- och stadsdelsnämnderna samt fastighets-, stadsbyggnads- och exploateringsnämnderna. Därutöver finns andra aktörer i staden, framför allt föreningslivet och privata friskvårdsaktörer, som på olika sätt bidrar till att stärka folkhälsan genom ökad fysisk aktivitet bland invånarna i Stockholm.

	2016	2022	Befolkningsökning
0-5 år	73 139	78 658	5 519
6-12 år	70 819	76 499	5 680
13-18 år	49 589	61 022	11 433
19-64 år	605 513	651 730	46 217
65 år och äldre	136 559	157 177	20 618
Totalt	935 619	1 025 086	89 467

Befolkningen ökar från 935 000 (2016) till över 1 000 000 (2022) enligt Befolkningsprognos 2017. I åldersgruppen 6-18 år ökar befolkningen från ca 120 000 år 2016 till över 137 000 år 2022.

Fysisk aktivitet – nuläge och tendenser

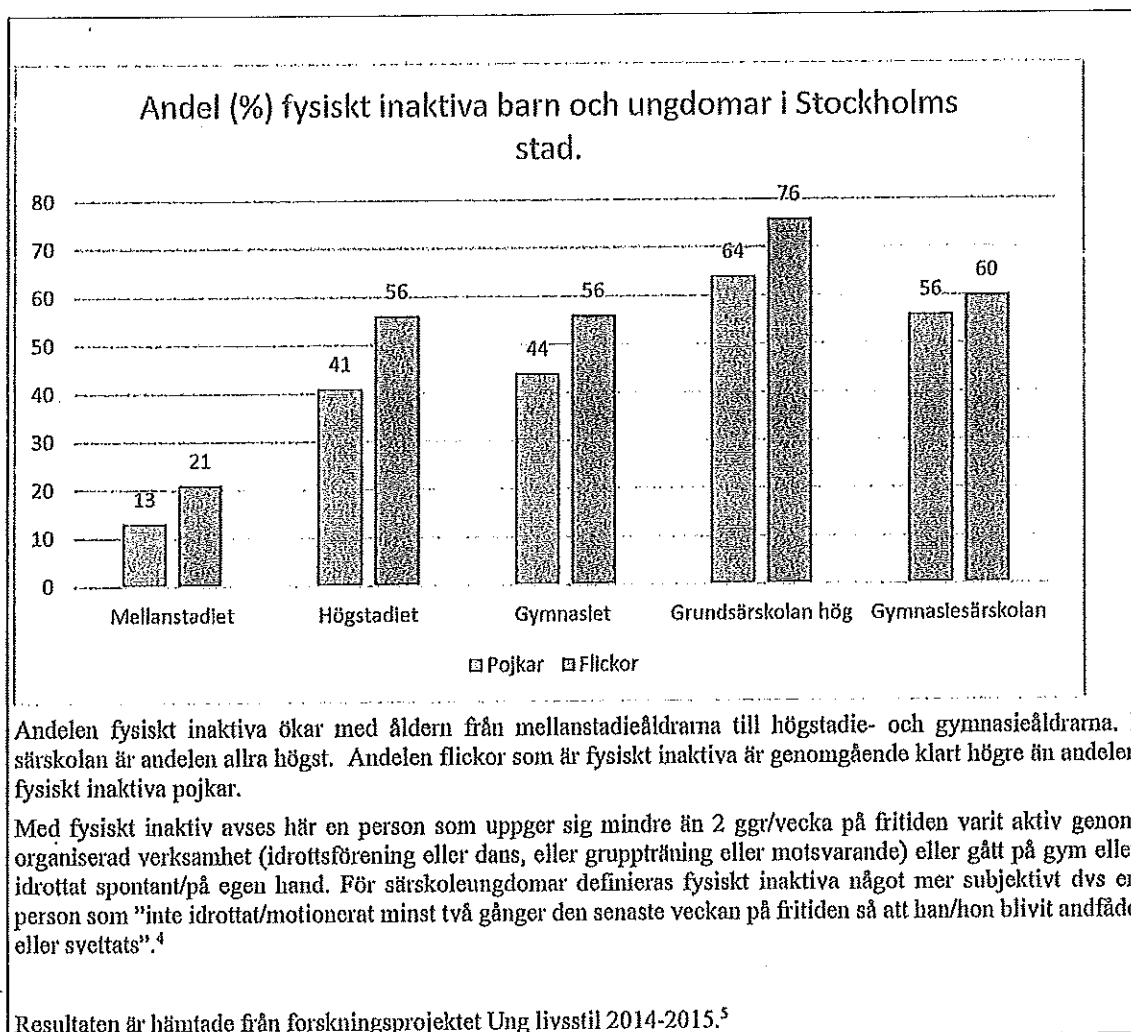
Vilka motionerar?

Flera studier visar att många barn och ungdomar rör på sig för lite eller är fysiskt inaktiva. Flickor är mer fysiskt inaktiva än pojkar, flickor med utländsk bakgrund är i större utsträckning inaktiva än de med svensk bakgrund och barn som kommer från hem med sämre ekonomisk standard idrottar/motionerar mindre än de som kommer från hem med god ekonomisk standard. Likaså är barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning mindre aktiva än personer utan funktionsnedsättning. Det sker även ett kraftigt tapp i andelen barn och ungdomar som idrottar eller motionerar med ökad ålder. Ungdomar med lägre betyg är mer inaktiva än de med höga betyg och gymnasieungdomar som går på yrkesförberedande program idrottar eller motionerar mindre än de på studieförberedande program.³

Idrott genom förening är det vanligaste sättet som barn och ungdomar i Stockholm motionerar på. Många idrottar även utanför idrottsrörelsen, till exempel i stadens verksamhetsutbud, men även i privat regi. Trots detta är ungefär hälften av ungdomarna i högstadiet och gymnasiet fysiskt inaktiva (de har inte idrottat i förening, i annan organisationsform eller på egen hand

³ Blomdahl, Elofsson, *Jämställd och jämlik – en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholms stad i jämförelse med andra kommuner.*

minst två gånger i veckan på fritiden). I grund- och gymnasiesärskolan är det ungefär 60-70% som inte idrottat/motionerat minst två gånger i veckan på fritiden.

Preferenser för idrott och motion

Pojkar i mellanstadiet prioriterar idrotten högst när det gäller kommunala satsningar inom fritidssektorn. Flickor i samma åldrar anser satsningar på natur viktigare med idrott som andraprioritering. Pojkar och flickor i både högstadie- och gymnasieåldrarna anser att idrott ska prioriteras högst av de kommunala fritidssatsningarna. Näst viktigast tycker både pojkarna och flickorna att satsningar på fritidsgårdar är.

Vilja att idrotta eller motionera

Det finns stort hopp om att nå ut till fler med fysisk aktivitet! Det är många fler ungdomar som vill idrotta eller motionera än som gör det. 80% av pojkarna och nästan 90% av flickorna

⁴ För mer information om mätning av fysisk aktivitet se Blomdahl, Blofsson, *Hur många motionerar/idrottat för lite och vilka är dom?*.

⁵ Blomdahl, Blofsson, *Jämförd och jämförd*.

i högstadie- och gymnasieåldrarna skulle vilja idrotta/motionera på egen hand och ungefär 70% av högstadieungdomarna och över hälften av gymnasieungdomarna skulle vilja idrotta i föreningsregi. Bland högstadieungdomarna är det fler flickor än pojkar som vill idrotta i förening. Mellan 60-70% av både pojkar och flickor i ungdomsåldrarna vill träna på gym och nästan hälften av gymnasieflickorna vill träna gruppträning (t.ex. bodypump, spinning eller danspass). I högstadieåldrarna vill 30% av pojkarna och 39% av flickorna nyttja motionsspår och i gymnasieåldrarna är motsvarande önskemål 36% respektive 46%.

Även bland ungdomar i särskolan är det fler som vill idrotta/motionera än som gör det. I grundsärskolan är de vanligaste önskemålen om aktiviteter bowling bland både pojkar och flickor och bland pojkar följer gymträning och simhallsbesök. Efterföljande önskemål bland flickorna är simhallsbesök och dans och idrott/motion/dans på egen hand. I gymnasiesärskolan vill flest både pojkar och flickor träna på gym följt av bowling och simhallsbesök.

När pojkar och flickor i ungdomsåldrarna tillfrågas vad som är viktigt när de idrottar/motionerar svarar de samstämmigt: att ha kul, att träna och att ha bra ledare/tränare.

Varför idrottar/motionerar inte de idag fysiskt inaktiva trots att de har en positiv inställning? De vanligaste svaren som kommer upp bland både pojkar och flickor i högstadie- och gymnasieåldrarna är att det finns andra saker som är roligare och att de inte orkar.

Fokusområden

För att nå målet att fler stockholmare ska bli fysiskt aktiva krävs ett långsiktigt strategiskt arbete. Stockholms stad har definierat ett antal fokusområden för att nå dit: jämställdhet och jämlikhet samt tillgänglighet som ska genomsyra alla områden, föreningsliv, övrig organiserad idrott/motion och spontanidrott, samverkan, anläggningar och ytor samt idrott som upplevelse och inspiration.

Jämställdhet och jämlikhet

Stockholms stad ska erbjuda likvärdiga möjligheter för alla att vara fysiskt aktiva oavsett ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller socioekonomisk bakgrund. Jämställda och jämlika planerade och genomförda investeringar och verksamheter ska vara en självklarhet i Stockholms stad.

Idrottsnämnden ska verka för ett jämställt och inkluderande idrottande och motionerande genom investeringar i idrottsanläggningar, bidragsgivning till föreningslivet, tidsfördelning av tränings- och matchtider samt genom att bedriva verksamheter i egen regi. Besökare på stadens idrottsanläggningar ska alltid känna sig välkomna och få ett gott bemötande. Bemötandet ska vara lika gott oavsett ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller socioekonomisk bakgrund.

Andelen barn och ungdomar som är fysiskt aktiva minskar drastiskt med ökad ålder. Staden ska därför lägga stor vikt vid att främja fysisk aktivitet bland ungdomar i högstadie- och gymnasieåldrarna.

Det är stora skillnader i andelen fysiskt aktiva mellan olika socioekonomiska grupper där de som har en lägre socioekonomisk bakgrund är klart mindre aktiva. Stockholms stad ska därför

rikta särskilda insatser mot att stimulera barn och ungdomar från lägre socioekonomiska grupper till att börja idrotta eller motionera.

Stockholms stads resurser inom idrott och motion – investeringsmedel såväl som medel till verksamheten – ska fördelas på ett sådant sätt att en jämn balans uppnås mellan flickors/kvinnors och pojkars/mäns idrottsutövande. Alla nämnder, inte minst idrottsnämnden, ska särskilt verka för att få fler flickor i allmänhet och flickor med utländsk bakgrund i synnerhet mer fysiskt aktiva.

Ansvar och uppdrag

Idrottsnämnden ansvarar för att det vid varje investering och särskild verksamhetsmässig insats för ökad fysisk aktivitet som görs inom nämndens ansvarsområde tydligt framgår vilka som ska nås med investeringen/insatsen.

Idrottsnämnden ska medverka till ett jämställt idrottande i Stockholm genom bidragsgivning till föreningslivet, investeringar i idrottsanläggningar eller på annat sätt inom det egna ansvarsområdet.

Idrottsnämnden ansvarar för att utveckla arbetet med idrottskoordinatorer som ska arbeta lokalt för att främja fysisk aktivitet för prioriterade grupper i socioekonomiskt svaga områden.

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att en del av fritidslotsarnas arbete syftar till att stimulera till fysisk aktivitet bland individer i de prioriterade grupperna.

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att barnen på förskolor ska få möjlighet till en fysiskt aktiv skoldag.

Utbildningsnämnden ansvarar för att högstadieskolor med elever från socioekonomiskt svagare hemförhållanden och gymnasieskolor med yrkesförberedande program stimulerar eleverna till fysisk aktivitet. Detta kan ske med egna insatser eller genom samarbeten med till exempel idrottskoordinatorer och fritidslotsar eller idrottsföreningar.

Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna ansvarar för att främja fysisk aktivitet bland ungdomar (13-20 år). Särskilt fokus ska läggas på ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund. Även kulturnämnden ansvarar för detta genom att vissa estetiska verksamheter har inslag av fysisk aktivitet.

Äldrenämnden ansvarar för att främja fysisk aktivitet bland äldre stockholmare.

Alla nämnder ska särskilt stimulera ett ökat idrottande/motionerande bland flickor.

Tillgänglig idrott och motion

Stockholms stad ska vara en tillgänglig stad när det gäller möjligheter till fysisk aktivitet. Var man än bor i staden ska det inom rimligt avstånd vara möjligt att idrotta och motionera. Tillgänglighet handlar om närhet till idrott och motion men också om att anlagda ytor, platser och anläggningar ska vara lättåtkomliga för alla. Det handlar om möjlighet att ta sig till platser med kommunala färdmedel, cykel, färdtjänst eller att det finns parkering avsedd för personer med funktionsnedsättning.

Stadens anlagda ytor och anläggningar för fysisk aktivitet ska vara tillgänglighetsanpassade för personer med funktionsnedsättning. Alla idrottsanläggningar i staden ska vara till- och frångängliga och vissa anläggningar ska vara särskilt anpassade efter specifika funktionsnedsättningar. När nya idrottsmiljöer utformas ska de vara universellt utformade för att alla ska kunna använda dessa utan behov av ytterligare anpassning eller specialutformning. I den motions- och idrottsverksamhet som bedrivs av staden eller på uppdrag av staden ska alla

få ett välkomnande bemötande och personalen ska ha god kunskap om olika funktionsnedsättningar. Stockholms stad ska bedriva ett aktivt arbete för att skapa idrottsmöjligheter och stötta idrottsverksamheter för personer med funktionsnedsättning, framförallt för personer med intellektuell funktionsnedsättning samt för barn och ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. I verksamheter för personer med funktionsnedsättning ska könsskillnader tas i beaktande även för denna prioriterade grupp.

Stadsdelsnämnderna och idrottsnämnden ska berika utbudet av aktiviteter för personer med funktionsnedsättning. Staden ska även underlätta för dessa personer att medverka i befintligt utbud genom att definiera och undanröja de hinder för deltagande som finns.

Ansvar och uppdrag

Nätverket *Fritid för alla* ska stärkas och berörda nämnder ska delta aktivt. Stadsdelsnämndernas fritidsverksamheter ska erbjuda barn och ungdomar med funktionsnedsättning en regelbunden fysiskt aktiv fritid.

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att personer boende i gruppbostad erbjuds möjlighet till regelbunden fysisk aktivitet.

Idrottsnämnden ska aktivt delta i undergruppen *Nätverket för funktionshindersfrågor* inom *Föreningen för Storstockholms kultur- och fritidschefer*.

Idrottsnämnden ska utveckla utbudet för personer med funktionsnedsättning vid stadens sim- och idrottshallar.

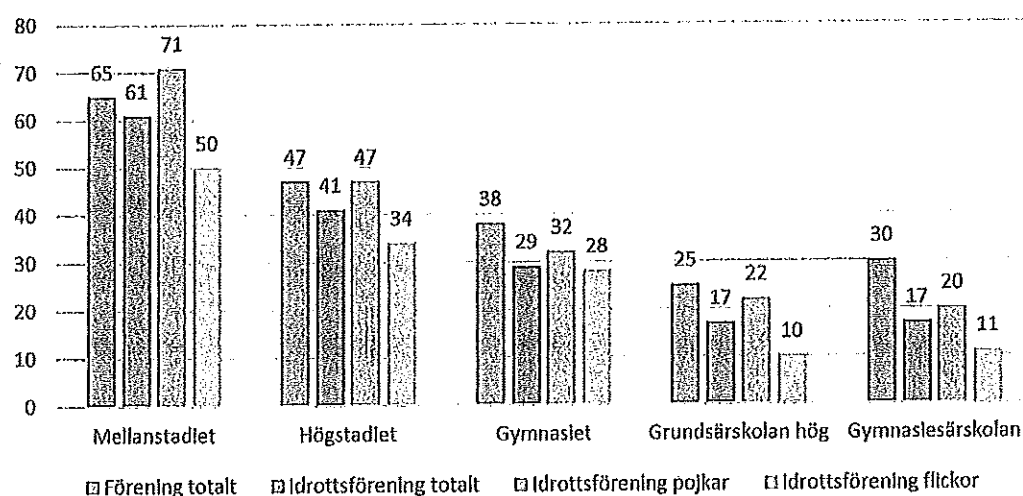
Stadsdelsnämnderna och idrottsnämnden ska definiera och undanröja eventuella hinder som finns för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i idrotts- och fritidsverksamheter.

Utbildningsnämnden ansvarar för att grund- och gymnasiesärskolor stimulerar eleverna till fysisk aktivitet. Detta kan ske med egna insatser eller genom samarbeten med till exempel idrottskoordinatorer och fritidslotsar eller idrottsföreningar.

Föreningslivet stärker folkhälsan

Föreningslivet i Stockholm har en stor och betydande roll i folkhälsoarbetet och är idag den enskilda verksamhet där flest barn och ungdomar är fysiskt aktiva. Det är inte bara idrottsföreningar som bidrar i folkhälsoarbetet utan även föreningar som ägnar sig åt exempelvis friluftsliv och djurhållning gör att fler blir fysiskt aktiva.

Andel (%) barn och ungdomar som är medlem i förening
och idrottsförening i olika skolstadier och skolformer.

Det är flest barn i mellanstadieåldrarna som är med i en förening. Medlemskap i idrottsförening är den dominerande föreningstypen. Det sker ett stort tapp i andelen som är medlemmar i en idrottsförening med ökad ålder och de ungdomar som går i särskolan är med i mycket mindre utsträckning. Andel flickor som är medlemmar i en idrottsförening är genomgående lägre än andelen pojkar.

Att vara aktiv i en förening leder utöver själva idrottandet till social samvaro, fostran och kunskap. Många har funnit vänner för livet genom sitt föreningsdeltagande. Att vara delaktig i en förening skapar även gemenskap inom bostadsområden och stadsdelar, många områden i Stockholm skapar sin identitet med hjälp av den lokala föreningen. Föreningslivet samlar varje dag tusentals ledare som ofta ideellt lägger ner mycket tid och kraft på att leda barn och ungdomar. Alla berörda nämnder och bolag i staden ska arbeta för att skapa goda förutsättningar för stadens föreningsliv att bedriva verksamhet och få fler fysiskt aktiva.

Föreningslivet skapar en meningsfull fritid för många barn och ungdomar samtidigt som det finns grupper som delvis står utanför, här återfinns de i programmet prioriterade grupperna. En minskning av antal medlemmar sker för många föreningar när ungdomarna börjar i högstadiet och gymnasiet. Stockholms stad och föreningslivet har ett gemensamt ansvar att inspirera och motivera ungdomar att delta i föreningslivet. Under gällande period för programmet ska staden bistå föreningslivet med stöd för hur vi strategiskt och gemensamt får ungdomar att fortsätta vara aktiva i sin förening och hur nya individer kan beredas deltagande.

Det finns idag svårigheter att finna personer som är beredda att engagera sig i föreningen genom att vara ledare eller sköta andra sysslor. Detta gäller särskilt mindre föreningar där få personer får dela på många åtaganden och där man inte har samma möjligheter att erbjuda ersättning till dem som väljer att engagera sig. Det är viktigt att de som engagerar sig i ideell föreningsverksamhet får stöd och kunskap i det arbetet. Stockholms stad ska stötta föreningslivet när det gäller utbildningar för ledare och andra funktioner inom föreningen. Strävan är att alla som arbetar med barn och ungdomar ska ha en grundläggande ledarutbildning. Stadens målsättning är att föreningar ska erbjudas stöd och kunskap om hur man kan arbeta med nyrekrytering, föreningsutveckling och motverkande av mobbning, trakasserier, diskriminering och mot våldsbejakande extremism.

Stockholms stad ska aktivt medverka till att minska administrationen av framför allt bidragshantering för föreningslivet.

Ansvar och uppdrag

Idrottsnämnden ska ge praktiskt och ekonomiskt stöd till föreningar som bedriver eller vill starta verksamhet för barn och ungdomar 7–20 år samt för personer med funktionsnedsättning. Stadens stöd till föreningslivet ska vara av den omfattningen att brist på ekonomiska resurser för individen inte utgör ett hinder för deltagande. Särskilt stöd ska ges till föreningar som bedriver verksamhet för äldre ungdomar 13–20 år, flickor och personer med funktionsnedsättning.

Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska ge föreningar möjlighet att visa upp sin verksamhet genom till exempel prova på-tillfällen eller genom information på skolor, fritids och fritidsgårdar. Staden ska även uppmuntra och stötta föreningar att arrangera aktiviteter under kvällstid eller på helgen för alla ungdomar, det vill säga övrig organiserad idrott/motion eller så kallad drop in-verksamhet.

Idrottsnämnden ska kontinuerligt hålla täta kontakter med såväl Stockholmsidrotten som den förening, stor som liten, som vill engagera sig i att få fler invånare fysiskt aktiva.

Idrottsnämnden ska i dialog med föreningslivet aktivt arbeta för att underlätta administrationen för föreningar.

Idrottsnämnden ska arbeta för att underlätta för föreningar att rekrytera och behålla ledare. Särskilt stöd ges till idrottens eget utbildningsorgan SISU, så att föreningslivet kan erbjuda duktiga och pedagogiska ledare som gör att fler ungdomar lockas att bli aktiva och att fler ska fortsätta vara aktiva längre.

Idrottsnämnden ansvarar tillsammans med stadens föreningsliv för att motverka elittänkande i för tidiga åldrar.

Övrig organiserad idrott/motion och spontanidrott

För att locka fler invånare till fysisk aktivitet krävs det ett mångfacetterat utbud av idrotts- och motionsmöjligheter i staden. En stor del barn och ungdomar deltar i föreningslivet, men när ungdomarna är i högstadie- och gymnasieåldrarna minskar deltagandet i föreningsidrotten och många önskar istället tillskott och komplement till det traditionella föreningslivet, det gäller även för de vuxna invånarna i staden. För att kunna erbjuda alla stadens invånare möjligheter till att vara fysiskt aktiva krävs det att staden själv eller i samverkan med föreningslivet eller andra aktörer organiserar möjligheter till idrott och motion. Det kan vara allt ifrån så kallad drop in-idrott och öppen dansträning för ungdomar i samverkan med fritidsgårdar till gruppträning och gym i sim- och idrottshallarna.

Sim- och idrottshallarna i Stockholms stad har tre miljoner besök årligen. Verksamheterna innehåller gym, bad, gruppträning och kurser och inriktas särskilt på att få fler fysiskt aktiva genom att erbjuda tränings- och motionsmöjligheter på en nivå som alla klarar av samtidigt som det också ska finnas aktiviteter för de som har tränat ett tag och vill utmana sig själva i träningen. Utbudet ska fungera som ett komplement till det övriga utbud som står att finna i Stockholm och verksamheterna bedrivs många gånger i samarbete med andra aktörer som föreningar, organisationer eller privata aktörer. Målgrupperna är alla stockholmare men särskilt de som idag inte idrottar eller motionerar och framförallt de prioriterade grupperna.

Att kunna simma erbjuder stora möjligheter till frihet, rekreation och motion. Det kan dessutom vara en livsnödvändig kunskap. Alla i staden ska ha möjlighet att lära sig simma. Simning ingår som en obligatorisk del i grundskolans kursplan för idrott och hälsa och den samverkan som skett inom simundervisningen mellan simföreningar, utbildningsförvaltningen och

idrottsförvaltningen ska fortgå och utvecklas. Det är särskilt angeläget att öka simkunnigheten bland barn och ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund, bland de med utländsk bakgrund samt bland personer med funktionsnedsättning.

Många stockholmare önskar också motionera på egen hand och när det passar dem själva, så kallat spontant idrottande. Stockholms stad ska stötta dessa invånare genom att erbjuda platser, ytor och anläggningar dit det är fritt tillträde, och sträva efter ett generöst öppet hållande. Dessa planlagda ytor för spontant idrottande ska upplevas som trygga och säkra för alla att vistas på. Flera forskningsrapporter visar att flickor/kvinnor är underrepresenterade på planlagda utomhusytor för spontanidrott.⁶ Staden ska arbeta för att öka nyttjandet av spontanidrottsytor bland flickor/kvinnor och genom detta sträva efter att jämna ut befintliga könsskillnader.

Ansvar och uppdrag

Stadsdelsnämndernas fritidsverksamheter, fritidsgårdar och parklekar ska regelbundet själva eller i samverkan med föreningslivet och/eller idrottsnämnden arrangera regelbundna idrotts-/motionsmöjligheter för barn, ungdom och personer med funktionsnedsättning.

Utbildningsnämnden ansvarar för att dagligen erbjuda alla elever i skolan möjlighet till fysisk aktivitet under eller i anslutning till skoldagen.

Idrottsnämnden ska erbjuda simundervisning för skolor och allmänhet i stadens simhallar.

Utbildningsnämnden ska i samråd med idrottsnämnden arbeta fram systematik i uppföljningen av elevernas simkunnighet.

Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna verkar för att kunna erbjuda en mångfald i anläggningar och ytor som syftar till att främja det spontana idrottandet.

Idrottsnämnden ska avsätta tider i idrottsanläggningar för verksamhet som syftar till övrig organiserad idrott/motion samt spontanidrott.

Idrottsnämnden ansvarar för att det bedrivs friskvårdsverksamhet i sim- och idrottshallar och bad med en inriktning på ökad folkhälsa och prioriterade grupper. Särskilt fokus ska läggas på att nå de grupper som idag är fysiskt inaktiva och verksamheten baseras på att få invånare i regelbunden hälsofrämjande fysisk aktivitet. Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska också verka för att kringaktiviteter, exempelvis utbudet hos serveringar, präglas av ett folkhälsoperspektiv.

Samverkan för att fler ska bli fysiskt aktiva

I Stockholm finns många aktörer, kommunala, privata och föreningar, som arbetar för att invånarna i staden ska leva ett hälsosamt liv. Många friskvårdsaktörer etablerar sig i Stockholm och arbetar för att få fler i rörelse. Med en gemensam målsättning som grund bör staden ta initiativ till dialog och samarbete för att ytterligare bredda utbudet och nå ut till fler invånare. Det är av stor vikt att alla intressenter drar åt samma håll för att få fler fysiskt aktiva. För att nå ut brett med budskapet krävs också en bred samverkan mellan aktörer på både lokal och övergripande nivå. Detta gäller inte minst informationsinsatser om vikten av en hälsosam livsstil och vilket utbud som finns i staden.

Stockholmsregionen är stor och Stockholms stad ska vara initiativtagare till samverkan över kommungränserna i länet när det gäller frågor som rör idrott och motion. Erfarenhetsutbyte är

⁶ Se till exempel Blomdahl, Elofsson, Åkesson, *Spontanidrott för vilka? En studie av kön och nyttjande av planlagda utomhusytor för spontanidrott under sommarhalvåret* och Fahlén, *Näridrottsplatser och spontanidrott*.

ett viktigt område, likaså samarbeten kring större projekt och anläggningar. Detta för att nå ut till fler invånare med insatser och att nyttja de kommunala resurserna på ett effektivt och kostnadsmässigt fördelaktigt sätt.

Inom Stockholms stad är det av vikt att upprätta organiserad samverkan. Stadens förvaltningar och bolag har tillsammans med föreningslivet och andra aktörer en enorm potential att få fler fysiskt aktiva. I det lokala utvecklingsarbetet är idrott och motion en viktig del. Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna kan genom lokal samverkan och gemensamma insatser bidra till ökad fysisk aktivitet. Det är särskilt angeläget att gemensamma insatser genomförs i socioekonomiskt svaga områden i ytterstadsstadsdelarna för att öka den fysiska aktiviteten.

För att locka nya grupper till fysisk aktivitet ska stadens idrottsytor kännas trygga och säkra att vistas på. Detta är viktigt inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv då fler kvinnor än män upplever otrygghet i utemiljöer. Stadens trygghetsskapande arbete och samarbeten ska därför inkludera idrottsytor i det lokala trygghets- och säkerhetsarbetet.

Ansvar och uppdrag

Idrottsnämnden ska ta initiativ till att skapa beständiga nätverk med andra kommuner i regionen gällande idrotts- och motionsfrågor.

Vid planering av nya områden och stadsdelar är det av stor vikt att idrotts-, fastighets-, stadsbyggnads- respektive exploateringsnämnden tillsammans arbetar för att tillräckligt med idrottsmark avsätts och att idrotts- och motionsanläggningar uppförs.

Anläggningar och ytor för fysisk aktivitet

Stockholms befolkning växer kontinuerligt och en förtätning och utbyggnad av staden skapar konkurrens om mark för idrott, motion och rekreation. Planläggning av sådan mark står inskriivet i stadens översiktsplan och är en nödvändig förutsättning för stockholmarnas framtida idrottsliv och folkhälsa.

Betydelsen av tillgång och närhet till anläggningar och ytor för fysisk aktivitet ska inte underskattas för att få fler fysiskt aktiva. Väl fungerande och rustade anläggningar och ytor är viktigt för att dess nyttjare, det vill säga stadens invånare, ska inspireras till fysisk aktivitet. Staden ska verka för att det finns en bredd i anläggningsutbudet så att alla intressen tas tillvara. Stockholm ska erbjuda anläggningar för bredd-, motions- och spontanidrott där en del av dessa även kan användas för tävlingsidrott på hög nivå. Staden strävar efter att erbjuda invånarna anläggningar som har liten miljöpåverkan och har låg energiförbrukning.

Vilka anläggningar önskar ungdomar att staden ska satsa på?

Flickor i högstadieskolorna tycker att staden i första hand ska satsa på gym och i hög grad även på äventyrsbad och simhallar. Pojkar i motsvarande åldrar föredrar i första hand fotbollsplaner men håller med flickorna om att staden ska satsa på gym, simhallar och äventyrsbad samt även parkouranläggningar. Gymnasieflickor tycker också att det i första hand ska satsas på gym men även motionsspår/skidspår, utegym och strandbad. Pojkar i gymnasiet vill i första hand att staden ska satsa på fotbollsplaner och därefter gym, utegym, äventyrsbad och simhall.

Vilka anläggningar önskar vuxna att staden ska satsa på?

Vuxna män och kvinnor är överens om att staden i första hand ska satsa på motionsspår/skidspår. Som nummer två på kvinnornas lista kommer simhallar följt av parker och utegym. Männens önskar utöver motionsspår/skidspår att staden ska satsa på utegym, fotbollsplaner och simhallar.⁷

Stockholms stads anläggningar ska finnas till för alla och syfta till att få fler invånare i rörelse, därför är det av stor vikt att det finns tillgång till anläggningar och ytor för motion och spontanidrott, inte minst i friluftsområden. Stadens anläggningar ska vara optimalt nyttjade och det är en självklarhet att anläggningarna ska vara tillgängliga och öppna för alla invånare i staden under de tider då efterfrågan finns. Idrottsplatser i staden ska utvecklas genom t.ex spontanidrottsytor för att kunna erbjuda fler stockholmare möjligheter till fysisk aktivitet. Invånare i staden ska ges möjlighet till inflytande över drift och skötsel av idrottsanläggningar och den egna verksamheten.

Många stockholmare är och vill vara aktiva genom att utöva friluftsliv. Stockholm erbjuder stora möjligheter till detta både i närmiljön genom t.ex motionsspår, utegym och strandbad liksom i större friluftsområden som Ågesta och Hellasgården. För en mer utförlig strategi gällande stadens arbete med friluftsfrågor se *Stockholm stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022*.

För en konkretiserad strategi gällande ytor och anläggningar för idrott/motion se *Långsiktig investeringsplan för stadens idrottsverksamhet*.

Ansvar och uppdrag

Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska aktivt bidra till att mark och ytor för idrott, motion, lek och rekreation avsätts i tillräcklig utsträckning i den fysiska planeringen. Nämnderna har även i uppdrag att tidigt i planeringen avsätta väl tilltagna ytor för fysisk aktivitet. I de fall idrottsyta exploateras för annan marktyp ska detta ersättas med likvärdig yta.

Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar inom sitt område för att planlägga gång- och cykelvägar så att invånarna enkelt kan få vardagsmotion.

Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna ska verka för att utbudet av ytor för fysisk aktivitet motsvarar efterfrågan i så stor utsträckning som möjligt. Vid byggande av anläggningar ska särskild hänsyn tas till de idag fysiskt inaktivas önskemål.

Idrottsnämnden ska vara rådgivande för stadsdelsnämnder och andra nämnder och bolag när det gäller investeringar inom området idrott och motion.

Idrotts-, fastighets-, stadsbyggnads- respektive exploateringsnämnden ska underlätta för byggande och drift av privata idrottsanläggningar.

Idrottsnämnden och utbildningsnämnden ska anpassa öppethållande av idrottsanläggningar utifrån invånarnas efterfrågan.

Utbildningsnämnden och SISAB ansvarar för att skolgårdarna är attraktiva och inbjuder till rörelse.

Fastighetsnämnden ansvarar för att stadens byggnader för idrott och motion har god kvalitet, funktionalitet samt energieffektivitet.

⁷ Åkesson, Blomdahl, Elofsson, *Vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar vill Stockholms stads invånare att staden ska satsa på?*

Idrottsnämnden ansvarar för att barn och ungdomar mellan 7–20 år ska prioriteras vid tidstilldelning i stadens idrottsanläggningar på attraktiv kvällstid.

Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna ska verka för att idrottsanläggningar, friluftsområden, motionsspår, parker och liknande områden håller en god estetisk, trygg och funktionell nivå för att stimulera till utevistelse och fysisk aktivitet.

Idrotten som upplevelse och inspiration

Idrott är idag en viktig del av evenemangsutbudet i Stockholm. Idrotten har en stark ställning inom underhållningsindustrin och i media och möjligheten till publika idrottsevenemang är betydelsefull i samhället och för Stockholm som en attraktiv evenemangstad. Evenemang spelar en viktig roll i hur Stockholm uppfattas av besökare likväl som invånare i staden. Det ökar stadens attraktionskraft och har potential att skapa en stolthet över Stockholm. Stora evenemang ger tillfällen att positionera Stockholm på den internationella arenan så att fler besökare, företag och investerare upptäcker vår stad. Det bidrar till stadens utveckling, ger arbetstillfällen och positiva samhällseffekter. Stockholms stads målsättning är också att stora idrottsevenemang bidrar till arbetet med att öka den fysiska aktiviteten bland stockholmarna.

Evenemang, stora som små, kan också vara en inspirationskälla och ett sätt att locka nya utövare till olika idrotts- och motionsformer. Inte minst för nya och mer okända idrotter är evenemang ett sätt att profilera och marknadsföra sig. Idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna, Stockholm Business Region med dotterbolaget Visit Stockholm och övriga berörda nämnder ska verka för att stötta evenemang som bidrar till ökad fysisk aktivitet, särskilt evenemang med motsvarande ändamål som vänder sig till barn och ungdomar. Idrottsnämnden ska även arbeta för att möjliggöra för att evenemang ska kunna komma till stånd i Stockholm genom att tillhandahålla anläggningar och kompetens. För att kunna erbjuda stockholmarna högklassigt arrangerade evenemang är det av stor vikt att förberedelser, genomförande och uppföljning sker i samverkan mellan stadens berörda nämnder och bolag samt med idrottsrörelsen.

Många idrotter och föreningar har trogna supporterskaror, inte minst inom fotbollen, ishockeyn och bandyn. Det är av stor vikt att alla besökare på idrottsevenemang känner sig trygga och att det råder en positiv läktarkultur på stadens arenor. Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna ska genom Program Supporter verka för att alla ungdomar känner sig trygga när de besöker evenemang och arbeta förebyggande mot rekrytering till våldsamma och kriminella supportergrupperingar.

För att Stockholm regelbundet ska kunna erbjuda invånarna idrott på högsta nivå krävs en elit. Stockholm har idag många lag och individuella idrottare som är bland landets bästa i sin idrott.. Att ha idrottare på högsta nationella nivå leder till att barn och ungdomar får förebilder inom sin idrott, det profilerar Stockholm som en idrotts- och evenemangstad och kan i bästa fall också öka intresset för eget idrottande/motionerande. Stockholms stad strävar efter att ha minst ett stort mästerskap varje år. Staden agerar även för att få hit särskilt stora och unika idrottsevenemang med viss regelbundenhet samt arbetar för att utveckla befintliga återkommande evenemang. Stockholms stads målsättning är att antalet större nationella idrottsevenemang i Stockholm för barn, ungdom och personer med funktionsnedsättning ska öka.

Ansvar och uppdrag

Stockholm Business Region med dotterbolaget Visit Stockholm har i uppdrag att medverka till att stora evenemang, däribland idrottsevenemang, förläggs till Stockholm.

Idrottsnämnden ska så långt det är möjligt tillhandahålla anläggningar och kompetens vid evenemang. Det evenemangsbidrag som—idrottsnämnden tillhandahåller samt det marknadsföringsstöd som Stockholm Business Region erbjuder internationella evenemang ger möjligheter att utveckla evenemangen, möjliggöra deltagande för alla barn och ungdomar genom inkludering och tillgänglighet samt bidrar till en ökad kvalitet av de evenemang som genomförs. Stadens nämnder och styrelser ska särskilt stötta evenemang som syftar till att få fler fysiskt aktiva. Det kan handla om evenemang som vänder sig till barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning eller evenemang som syftar till att profilera nya idrotts- och motionsformer.

Idrottsnämnden ansvarar för att Program Supporter fortlöper och utvecklas för att minska rekryteringen av ungdomar till kriminella och våldsamma nätverk inom supporterkulturen.

Möjlighet att satsa på idrott

För många ungdomar är det en dröm att lyckas inom sin idrott. Det innebär att dessa ungdomar lägger en stor del av sin fritid på att skapa sig bästa tänkbara grund för att bli så bra som möjligt. Det är huvudsakligen idrottsrörelsen som har möjlighet att bidra till att skapa goda förutsättningar för ungdomar som vill satsa på sin idrott. Staden ska bidra i den utsträckning det är möjligt till att möjliggöra för de ungdomar, i åldern 16-20 år, som vill satsa på sin idrott att kunna göra det. Stockholms stads utgångspunkt är att eventuella satsningar på elitverksamhet ska ske med samtidigt fokus på breddidrotten.

I Stockholm ska all idrottsverksamhet som berör barn och ungdomar utgå ifrån barnperspektivet och staden ska tillsammans med idrottsrörelsen motverka för tidiga elitsatsningar. Det är av vikt att ungdomars satsningar på idrott utgår ifrån ett hälsoperspektiv, ett eget fritt val samt möjliggör utövande av flera idrotter så länge som möjligt.

Ansvar och uppdrag

Idrottsnämnden är specialdistriktsförbundens och enskilda föreningars primära samtalspart i staden när det gäller samarbeten och stöttning kring att skapa förutsättningar för ungdomar att nå nationell eller internationell nivå i sin idrott.

Utbildningsnämnden ansvarar för de skolor som genom olika typer av idrottsinriktningar ger ungdomar möjlighet till extra träningar under skoldagen.

Ansvar och uppdrag

Utifrån den övergripande målsättningen att få fler stockholmare fysiskt aktiva redovisar respektive berörd nämnd planerade och genomförda insatser i verksamhetsplan och verksamhetsberättelse.

Ansvar och uppdrag	Berörd nämnd
Jämställdhet och jämlikhet	
Idrottsnämnden ansvarar för att det vid varje investering och särskild verksamhetsmässig insats för ökad fysisk aktivitet som görs inom nämndens ansvarsområde tydligt framgår vilka som ska nås med investeringen/insatsen.	IDN
Idrottsnämnden ska medverka till ett jämställt idrottande i Stockholm genom bidragsgivning till föreningslivet, investeringar i idrottsanläggningar eller på annat sätt inom det egna ansvarsområdet.	IDN
Idrottsnämnden ansvarar för att utveckla arbetet med idrottskoordinatorer som ska arbeta lokalt för att främja fysisk aktivitet för prioriterade grupper i socioekonomiskt svaga områden.	IDN
Stadsdelsnämnderna ansvarar för att en del av fritidslotsarnas arbete syftar till att stimulera till fysisk aktivitet bland individer i de prioriterade grupperna.	SDN
Stadsdelsnämnderna ansvarar för att barnen på förskolor ska få möjlighet till en fysiskt aktiv skoldag.	SDN
Utbildningsnämnden ansvarar för att högstadieskolor med elever från socioekonomiskt svagare hemförhållanden och gymnasieskolor med yrkesförberedande program stimulerar eleverna till fysisk aktivitet. Detta kan ske med egna insatser eller genom samarbeten med till exempel idrottskoordinatorer och fritidslotsar eller idrottsföreningar.	UTBN
Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna ansvarar för att främja fysisk aktivitet bland ungdomar (13-20 år). Särskilt fokus ska läggas på ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund. Även kulturnämnden ansvarar för detta genom att vissa estetiska verksamheter har inslag av fysisk aktivitet.	IDN SDN
Äldrenämnden ansvarar för att främja fysisk aktivitet bland äldre stockholmare.	ÄN
Alla nämnder ska särskilt stimulera ett ökat idrottande/motionerande bland flickor.	ALLA
Tillgänglig idrott och motion	
Nätverket <i>Fritid för alla</i> ska stärkas och berörda nämnder ska delta aktivt. Stadsdelsnämndernas fritidsverksamheter ska erbjuda barn och ungdomar med funktionsnedsättning en regelbunden fysiskt aktiv fritid.	IDN SDN UTBN KUN SON
Stadsdelsnämnderna ansvarar för att personer boende i gruppbostad erbjuds möjlighet till regelbunden fysisk aktivitet.	SDN
Idrottsnämnden ska aktivt delta i undergruppen <i>Nätverket för funktionshindersfrågor</i> inom <i>Föreningen för Storstockholms kultur- och fritidschefer</i> .	IDN
Idrottsnämnden ska utveckla utbudet för personer med funktionsnedsättning vid stadens sim- och idrottshallar.	IDN
Stadsdelsnämnderna och idrottsnämnden ska definiera och undanröja eventuella hinder som finns för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i idrotts- och fritidsverksamheter.	IDN SDN
Utbildningsnämnden ansvarar för att grund- och gymnasiesärskolor stimulerar eleverna till fysisk aktivitet. Detta kan ske med egna insatser eller genom samarbeten med till exempel idrottskoordinatorer och fritidslotsar eller idrottsföreningar.	UTBN

Föreningslivet stärker folkhälsan	
Idrottsnämnden ska ge praktiskt och ekonomiskt stöd till föreningar som bedriver eller vill starta verksamhet för barn och ungdomar 7–20 år samt för personer med funktionsnedsättning. Stadens stöd till föreningslivet ska vara av den omfattningen att brist på ekonomiska resurser för individen inte utgör ett hinder för deltagande. Särskilt stöd ska ges till föreningar som bedriver verksamhet för äldre ungdomar 13–20 år, flickor och personer med funktionsnedsättning.	IDN
Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska ge föreningar möjlighet att visa upp sin verksamhet genom till exempel prova på-tillfällen eller genom information på skolor, fritids och fritidsgårdar. Staden ska även uppmuntra och stötta föreningar att arrangera aktiviteter under kvällstid eller på helgen för alla ungdomar, det vill säga övrig organiserad idrott/motion eller så kallad drop in-verksamhet.	UTBN SDN
Idrottsnämnden ska kontinuerligt hålla täta kontakter med såväl Stockholmsidrotten som den förening, stor som liten, som vill engagera sig i att få fler invånare fysiskt aktiva.	IDN
Idrottsnämnden ska i dialog med föreningslivet aktivt arbeta för att underlätta administrationen för föreningar.	IDN
Idrottsnämnden ska arbeta för att underlätta för föreningar att rekrytera och behålla ledare. Särskilt stöd ges till idrottens eget utbildningsorgan SISU, så att föreningslivet kan erbjuda duktiga och pedagogiska ledare som gör att fler ungdomar lockas att bli aktiva och att fler ska fortsätta vara aktiva längre.	IDN
Idrottsnämnden ansvarar tillsammans med stadens föreningsliv för att motverka elitänkande i för tidiga åldrar.	IDN
Övrig organiserad idrott/motion och spontanidrott	
Stadsdelsnämndernas fritidsverksamheter, fritidsgårdar och parklekar ska regelbundet själva eller i samverkan med föreningslivet och/eller idrottsnämnden arrangera regelbundna idrotts-/motionsmöjligheter för barn, ungdom och personer med funktionsnedsättning.	SDN
Utbildningsnämnden ansvarar för att dagligen erbjuda alla elever i skolan möjlighet till fysisk aktivitet under eller i anslutning till skoldagen.	UTBN
Idrottsnämnden ska erbjuda simundervisning för skolor och allmänhet i stadens simhallar.	IDN
Utbildningsnämnden ska i samråd med idrottsnämnden arbeta fram systematik i uppföljningen av elevernas simkunnighet.	UTBN IDN
Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna verkar för att kunna erbjuda en mångfald i anläggningar och ytor som syftar till att främja det spontana idrottandet.	IDN SDN
Idrottsnämnden ska avsätta tider i idrottsanläggningar för verksamhet som syftar till övrig organiserad idrott/motion samt spontanidrott.	IDN
Idrottsnämnden ansvarar för att det bedrivs friskvårdsverksamhet i sim- och idrottshallar och bad med en inriktning på ökad folkhälsa och prioriterade grupper. Särskilt fokus ska läggas på att nå de grupper som idag är fysiskt inaktiva och verksamheten baseras på att få invånare i regelbunden hälsofrämjande fysisk aktivitet. Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska också verka för att kringaktiviteter, exempelvis utbudet hos serveringar, präglas av ett folkhälsoperspektiv.	IDN
Samverkan för att fler ska bli fysisk aktiva	
Idrottsnämnden ska ta initiativ till att skapa beständiga nätverk med andra kommuner i regionen gällande idrotts- och motionsfrågor.	IDN
Vid planering av nya områden och stadsdelar är det av stor vikt att idrotts-, fastighets-, stadsbyggnads- respektive exploateringsnämnden tillsammans arbetar för att tillräckligt med idrottsmark avsätts och att idrotts- och motionsanläggningar uppförs.	EXPLN FN IDN SBN

Anläggningar och ytor för fysisk aktivitet	
Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska aktivt bidra till att mark och ytor för idrott, motion, lek och rekreation avsätts i tillräcklig utsträckning i den fysiska planeringen. Nämnderna har även i uppdrag att tidigt i planeringen avsätta väl tilltagna ytor för fysisk aktivitet. I de fall idrottsyta exploateras för annan marktyp ska detta ersättas med likvärdig yta.	EXPLN SBN
Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar inom sitt område för att planlägga gång- och cykelvägar så att invånarna enkelt kan få vardagsmotion.	TRN
Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna ska verka för att utbudet av ytor för fysisk aktivitet motsvarar efterfrågan i så stor utsträckning som möjligt. Vid byggande av anläggningar ska särskild hänsyn tas till de idag fysiskt inaktivas önskemål.	IDN SDN
Idrottsnämnden ska vara rådgivande för stadsdelsnämnder och andra nämnder och bolag när det gäller investeringar inom området idrott och motion.	IDN
Idrotts-, fastighets-, stadsbyggnads- respektive exploateringsnämnden ska underlätta för byggande och drift av privata idrottsanläggningar.	EXPLN FN IDN SBN
Idrottsnämnden och utbildningsnämnden ska anpassa öppethållande av idrottsanläggningar utifrån invånarnas efterfrågan.	IDN UTBN
Fastighetsnämnden ansvarar för att stadens byggnader för idrott och motion har god kvalitet, funktionalitet samt energieffektivitet.	FN
Idrottsnämnden ansvarar för att barn och ungdomar mellan 7-20 år ska prioriteras vid tidstilldelning i stadens idrottsanläggningar på attraktiv kvällstid.	IDN
Idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna ska verka för att idrottsanläggningar, friluftsområden, motionsspår, parker och liknande områden håller en god estetisk, trygg och funktionell nivå för att stimulera till utevistelse och fysisk aktivitet.	IDN SDN
Idrotten som upplevelse och inspiration	
Stockholm Business Region med dotterbolaget Visit Stockholm har i uppdrag att medverka till att stora evenemang, däribland idrotsevenemang, förläggs till Stockholm.	SBR
Idrottsnämnden ska så långt det är möjligt tillhandahålla anläggningar och kompetens vid evenemang. Det evenemangsbidrag som idrottsnämnden tillhandahåller samt det marknadsföringsstöd som Stockholm Business Region erbjuder internationella evenemang ger möjligheter att utveckla evenemangen, möjliggöra deltagande för alla barn och ungdomar genom inkludering och tillgänglighet samt bidrar till en ökad kvalitet av de evenemang som genomförs. Stadens nämnder och styrelser ska särskilt stötta evenemang som syftar till att få fler fysiskt aktiva. Det kan handla om evenemang som vänder sig till barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning eller evenemang som syftar till att profilera nya idrotts- och motionsformer.	IDN SBR
Idrottsnämnden ansvarar för att Program Supporter fortlöper och utvecklas för att minska rekryteringen av ungdomar till kriminella och våldsamma nätverk inom supporterkulturen.	IDN
Möjlighet att satsa på idrott	
Idrottsnämnden är specialdistriktsförbundens och enskilda föreningars primära samtalspart i staden när det gäller samarbeten och stöttning kring att skapa förutsättningar för ungdomar att nå nationell eller internationell nivå i sin idrott.	IDN
Utbildningsnämnden ansvarar för de skolor som genom olika typer av idrottsinriktningar ger ungdomar möjlighet till extra träningar under skoldagen.	UTBN

Planer och program som berör idrottande i Stockholm

Gällande idrottspolitiskt program för Stockholms stad antaget av idrottsnämnden 2012 och av kommunfullmäktige 2013 .

Ett Stockholm för alla – Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning (kommande 2018).

För ett tryggare och säkrare Stockholm – Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018-2021.

Fördelningsprinciper av tider i idrottsanläggningar.

Grönare Stockholm.

Miljöprogram.

Nationella idrottsförbunds regelverk.

Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad.

Program för ett jämställt Stockholm.

Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Program Supporter.

Reglemente för idrottsnämnden.

Regler för bidrag till ideella barn- och ungdomsföreningar i Stockholm stad

Skolplan.

Stockholms stads evenemangsstrategi

Stockholms stads strategi för det rörliga friluftslivet 2018-2022.

Stockholms stads vision 2040.

Översiktsplan för Stockholm.

Nationell och internationell nivå

En idrottspolitik för 2000-talet. Riksdagen.

EU-riktlinjer om fysisk aktivitet Europeiska kommissionen.

FN:s barnkonvention.

Global strategy on Diet, Physical Activity and Health WHO.

Idrottspolitiskt positionspapper Sveriges Kommuner och Landsting.

Nationella folkhälsomål. Riksdagen.

Skollagen. Riksdagen.

Vitbok om idrott Europeiska kommissionen.

Idrottsrörelsens program

RF: Idrotten vill.

RF: Strategi 2025.

§ 9

Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning - Svar på remiss från kommunstyrelsen

Dnr 01.06/1256/2016

BESLUT

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat förslag på programmet "Ett Stockholm för alla – Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023" till stadens alla nämnder och bolag samt ett antal föreningar och intresseorganisationer.

Idrottsförvaltningen ser positivt på föreliggande program. Programmet är lättöverskådligt och med tillräckligt övergripande målformuleringar. Förvaltningen anser att de åtta utvalda fokusområdena är bra och inriktningen för föreslagna strategier är rimliga. I ärendet föreslår förvaltningen några smärre justeringar och tillägg.

Förvaltningens förslag till beslut

Se under rubriken BESLUT.

Framlagda förslag till beslut

Alexander Lindholm (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Idrottsnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut.

I Tjänsten

Erik Odenlid
Nämndsekreterare

STOCKHOLMS IDROTTSNÄMND PROTOKOLL NR. 1/2018 § 1-13

Tid: Tisdagen den 30 januari 2018 kl. 15:30 – 15:38

Plats: Stockholms stadshus, Paulirummet

Justerat: 2018-02-01

Alexander Lindholm

Billy Östh

Erik Odenlid

Nämndsekreterare

Ledamöter:

Alexander Lindholm (S) ordförande

Jenny Schöldin (S)

Anders Lindell (MP)

Mehdi Oguzsoy (V)

Billy Östh (M)

Daniele Fava (L)

Mikael Valier (KD)

Ersättare:

Johan Kovaniemi (S) Tjänstgörande ersättare

Ingela Edlund (S)

Andrea Irving (MP) Tjänstgörande ersättare

Birgitta Persson (M) Tjänstgörande ersättare

Richard Bengtsson (L) Tjänstgörande ersättare för (M)

Mathias Mellgren (C)

Personalrepresentanter:

Linda Runcrantz (Kommunal)

Loa Bienen (Vision)

Fredrik Månsson(SACO)

Tjänstemän:

Marina Högländ förvaltningschef, Carina Braun avdelningschef, Robert Sköld avdelningschef, Susanne Olsson enhetschef, Anders Berlin enhetschef, enhetschef Sophie Dahlberg, energi och miljösamordnare Yassine Kazi –Tani, Erik Odenlid nämndsekreterare och Lennart Öström administratör

Arbetsmarknads och idrottsroteln

Sofie Canderyd borgarrådssekreterare

Förhinder

Bo Sundin (M) vice ordförande

Joseph Zamani (S)

Mariana Moreira Duarte (MP)

Sophia Granswed Baat (M)

Zekiye Güler Thompson (S)

Daniel Gustafsson (MP)

Bwar Mert (V)

Andreas Berglöf (M)

Olof Peterson (M)

Handläggare
Magnus Åkesson
Telefon: 08-508 27 638**Till**
Idrottsnämnden

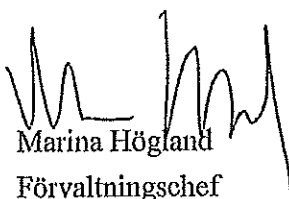
Nc 9

Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Marina Höglund
Förvaltningschef
Kersti Ruthström
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat förslag på programmet "Ett Stockholm för alla – Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023" till stadens alla nämnder och bolag samt ett antal föreningar och intresseorganisationer. Idrottsförvaltningen ser positivt på föreliggande program. Programmet är lättöverskådligt och med tillräckligt övergripande målformuleringar. Förvaltningen anser att de åtta utvalda fokusområdena är bra och inriktningen för föreslagna strategier är rimliga. I ärendet föreslår förvaltningen några smärre justeringar och tillägg.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2011 om Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016 (dnr 326-2538/2010, KF den 13 juni 2011). Programmet är ett styrdokument för stadens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att skapa förutsättningar för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga i samhället. I stadens budget för 2016 angavs att kommunstyrelsen i samråd med kommunstyrelsens funktionshindersråd ska revidera programmet.

Ärendet

Kansliet för mänskliga rättigheter och demokratiutveckling har tagit fram ett förslag på program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Programmet föreslås bli gällande 2018-2023 och omfatta alla stadens nämnder och bolag. Programmet bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, barnkonventionen, Europakonventionen och andra internationella konventioner samt svensk funktionshinderspolitik och lagstiftning. Därutöver har en utvärdering av det tidigare programmet beaktats. Programmet knyter även an till den nya inriktningen för svensk funktionshinderspolitik som Myndigheten för delaktighet och regeringen föreslår.

Föreliggande programförslag bygger på att staden ska använda ett funktionshinderperspektiv som består av fyra delar:

- Att med universell utformning skapa lösningar som är tillgängliga för alla redan från början
- Åtgärda befintliga brister i tillgänglighet
- Använda individuella stöd och lösningar
- Förhindra alla former av diskriminering av personer med funktionsnedsättning.

Programförslaget omfattar även åtta fokusområden som ska bidra till måluppfyllelse:

1. Rätten till arbete och försörjning
2. Rätten till utbildning och att få det stöd som behövs för att nå kunskapsmålen
3. Rätten att kunna förflytta sig, vistas i och använda Stockholms inne- och utemiljö samt att ha en fungerande bostad och garanteras säkerhet i kris
4. Rätten till information och kommunikation samt att få tillgång till ny teknik
5. Rätten till bästa möjliga hälsa
6. Rätten till individuellt stöd
7. Rätten till en meningsfull fritid
8. Rätten att delta i demokratin

Programmet ska följas upp i stadens integrerade ledningssystem (ILS) och i ordinarie uppföljning för bolagen.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat programmet Ett Stockholm för alla – Program för tillgänglighet och delaktigheter för personer med

funktionsnedsättning 2018-2023 till alla stadens nämnder och bolag samt ett antal föreningar och intresseorganisationer. Remisstiden sträcker sig till den 16 februari 2018. Ärendet har beretts av utvecklingsavdelningen i samråd med idrottsnämndens funktionshinderråd.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Idrottsförvaltningen ser positivt på föreliggande program. Programmet är lättöverskådligt och med tillräckligt övergripande målformuleringar. Förvaltningen anser att de åtta utvalda fokusområdena är bra och inriktningen för föreslagna strategier är rimliga.

Idrottsförvaltningen föreslår några smärre justeringar i föreliggande programförslag. Huvudrubriken på programmet "Ett Stockholm för alla" skulle kunna strykas och underrubriken istället bli det huvudsakliga namnet alternativt ändra huvudrubriken till "Program för tillgänglighet och delaktighet". Detta för att tydliggöra vad programmet handlar om och vilken målgrupp som berörs. Förvaltningen föreslår även att det står "personer med funktionsnedsättning" istället för "människor med funktionsnedsättning". I programmet skulle det även kunna förtydligas att det också innefattar personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Förvaltningen föreslår även att frångänglighet ska finnas med i programmet. Perspektivet med frångänglighet skulle kunna beröras under rubrik 7.3 (exempelvis "...krav på tillgänglighet och frångänglighet..."), under rubriken Tillgänglighet i Jämför service samt att begreppet definieras under Begrepp och definitioner.

Under rubrik 3 som handlar om planlagda miljöer föreslår förvaltningen att vikten av samverkan mellan berörda nämnder för att få till bra helhetslösningar tydliggörs.

Indikatorerna som föreslås i programmet är i en del fall svåra att mäta och resurskrävande att följa upp – förvaltningen föreslår istället dessa som uppföljning av nämndens ansvarsområde:

- Antal föreningar som får föreningsbidrag för verksamhet riktad till barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning.
- Antal fritidsverksamheter (fritidsgårdar, ungdomsgårdar, träffpunkter och parklekar) som har riktad verksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning.
- Andel ordinarie fritidsverksamheter (fritidsgårdar, ungdomsgårdar, träffpunkter och parklekar) som har tagit

fram en handlingsplan för att kunna inkludera barn och unga med funktionsnedsättning.

Idrottsförvaltningen samordnar och erbjuder sedan många år tillbaka ett brett utbud av motionskurser och öppen verksamhet för personer med funktionsnedsättning i stadens sim- och idrottshallar. Stadens simhallar erbjuder även gymträning och till viss del gruppträning för målgruppen och här har förvaltningen noterat en ökning av fler deltagare med funktionsnedsättningar de senaste åren. Öppen verksamhet är också en populär aktivitet som har ökat i antalet deltagare under senaste åren. Aktivitetsutbudet utökas i samverkan med andra förvaltningar och Stockholms läns landsting, habiliteringen.

En ny satsning för 2017 är att erbjuda grund- och gymnasiesärskolor i Stockholm stad möjligheter att åka skridskor med hjälp av NoFall. NoFall ett hjälpmedel vid skridskoåkning, särskilt för personer som har balanssvårigheter. Personen bär en fallskyddssele som ökar stabiliteten, tryggheten och friheten utan att behöva riskera fallskador. Idrottsförvaltningen har installerat NoFall i Stora Mossens ishall och i Husby ishall. Under året har totalt 58 elever provat på NoFall.

Idrottsförvaltningen samordnar även det stadsövergripande nätverket Fritid för alla som syftar till att öka möjligheten för att barn och ungdomar med funktionsnedsättning att vara delaktiga i fritidsutbudet. Efter utvärdering av Fritid för alla har idrottsförvaltningen tagit fram nya strategier att arbeta med för att utveckla nätverksarbetet.

Fritidsutvecklarna utvecklar kultur- och fritidsutbudet för vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning som bor i LSS-bostad. Fritidsutvecklarna bedriver ingen egen verksamhet utan ger råd och stöd till kultur- och fritidsaktörer för att få ett brett utbud av olika aktiviteter.

Förvaltningen har fått medel från Digital förnyelse att skapa en digital lösning som ska ge alla vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning möjlighet att ta emot tillgänglig information om kultur- och fritidsutbudet utifrån sina egna förutsättningar. I och med lösningen får kultur- och fritidsarrangörer både internt och externt i staden ett nytt stöd för att kommunicera med tillgänglig information direkt till målgruppen om sina aktiviteter. Projektet kommer att pågå fram till 2019 och lansering sker under 2018.

Fritidsgården Träffstugan är idag den enda fritidsgården i stadens regi som enbart riktar sig till barn, unga och unga vuxna, 7-25 år, med funktionsnedsättning. Fritidsgården har idag verksamhet alla dagar i veckan. Träffstugan samverkar även med stadens simhallar inom ramen för ordinarie verksamhet.

Ekonomiska konsekvenser

För att uppnå målsättningen om lika rättigheter och möjligheter för personer med funktionsnedsättning krävs att resurser avsätts för ändamålet. Kostnaden per individ kan generellt bli högre jämfört med insatser för personer utan funktionsnedsättning då det till exempel kan krävas mindre grupper alternativt fler ledare samt anpassningar av fysiska miljöer.

Måluppfyllelse

Programmets målsättningar tangerar de målsättningar som finns i stadens idrottspolitiska program där personer med funktionsnedsättning är en prioriterad målgrupp.

Tillgänglighet

Programmets målsättningar bidrar till att tillgängliggöra idrottsytor och idrottsverksamheter för personer med funktionsnedsättning.

Konsekvenser för barn

Programmets målsättningar och strategier inkluderar barn och ungdomar vilket torde leda till positiva konsekvenser för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Jämställdhetsanalys

I den nationella funktionshinderpolitiken pekas jämställdhetsarbete ut som en viktig del för att åstadkomma lika möjligheter och rättigheter för både män och kvinnor med funktionsnedsättning. I det föreliggande programmet lyfts jämställdhetsperspektivet upp som en viktig faktor i arbetet.

Bilagor

1. Ett Stockholm för alla – Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023.

§ 10

Svar på remissen om revidering av ramavtal med SISAB gällande utbildningslokaler

Dnr 01.06/1179/2017

BESLUT

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ett reviderat ramavtal (samverkansavtal) med SISAB gällande utbildningslokaler, som ska gälla från och med 1 april 2018, till ett urval av stadens nämnder.

Syftet med det nya samverkansavtalet är att reglera och klargöra grunderna för samarbetet samt hyresförhållandet mellan SISAB och hyresgästerna.

Parterna har ett gemensamt ansvar att, med koncernnyttan i fokus, i alla lägen söka lösningar och eftersträva att hålla olika kostnader nere oavsett vem som för stunden bär dessa. Samverkansavtalet och de hyresförhållanden som följer av detta bygger på en ansvarsfördelning som ska vara så rationell som möjligt. Den part som har bäst förutsättningar att mest effektivt och till lägst kostnad utföra och svara för olika åtaganden eller åtgärder bör därför ansvara för densamma.

Idrottsförvaltningen ser positivt på att avtalet syftar till att hålla nere hyror och övriga driftkostnader och att ansvar för till exempel underhåll och skadegörelse tydligt framgår. Förvaltningen ifrågasätter angivna schabloner för konstgräs, framför allt angivna kostnader för granulatfyllda planer bedöms vara för höga.

I avtalet omnämns att skolorna regelmässigt upplåter lokaler till idrottsnämnden som i sin tur hyr ut till föreningslivet enligt de villkor som fastställs av kommunfullmäktige, vilket förvaltningen tycker är bra eftersom det är viktigt att avtalet medger detta.

Förvaltningens förslag till beslut

Se under rubriken BESLUT.

Framlagda förslag till beslut

Alexander Lindholm (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Beslutsgång

Idrottsnämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut.

I Tjänsten

Erik Odenlid
Nämndsekreterare

STOCKHOLMS IDROTTSNÄMND PROTOKOLL NR. 1/2018 § 1-13

Tid: Tisdagen den 30 januari 2018 kl. 15:30 – 15:38

Plats: Stockholms stadshus, Paulirummet

Justerat: 2018-02-01

Alexander Lindholm

Billy Östh

Erik Odenlid
Nämndsekreterare

Ledamöter:

Alexander Lindholm (S) ordförande

Jenny Schöldin (S)

Anders Lindell (MP)

Mehdi Oguzsoy (V)

Billy Östh (M)

Daniele Fava (L)

Mikael Valier (KD)

Ersättare:

Johan Kovaniemi (S) Tjänstgörande ersättare

Ingela Edlund (S)

Andrea Irving (MP) Tjänstgörande ersättare

Birgitta Persson (M) Tjänstgörande ersättare

Richard Bengtsson (L) Tjänstgörande ersättare för (M)

Mathias Mellgren (C)

Personalrepresentanter:

Linda Runcrantz (Kommunal)

Loa Bienen (Vision)

Fredrik Månsson(SACO)

Tjänstemän:

Marina Högländ förvaltningschef, Carina Braun avdelningschef, Robert Sköld avdelningschef, Susanne Olsson enhetschef, Anders Berlin enhetschef, enhetschef Sophie Dahlberg, energi och miljösamordnare Yassine Kazi –Tani, Erik Odenlid nämndsekreterare och Lennart Öström administratör

Arbetsmarknads och idrottsroteln

Sofie Canderyd borgarrådssekreterare

Förhinder

Bo Sundin (M) vice ordförande

Joseph Zamani (S)

Mariana Moreira Duarte (MP)

Sophia Granswed Baat (M)

Zekiye Güler Thompson (S)

Daniel Gustafsson (MP)

Bwar Mert (V)

Andreas Berglöf (M)

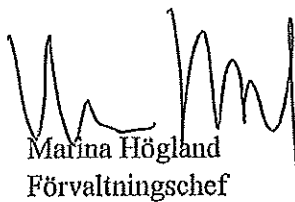
Olof Peterson (M)

Handläggare
Susanne Olsson
Telefon: 08-508 28 426Till
Idrottsnämnden

X/c 10

**Svar på remissen om revidering av ramavtal med
SISAB gällande utbildningslokaler****Förvaltningens förslag till beslut**

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Marina Höglund
FörvaltningschefCarina Braun
Avdelningschef**Sammanfattning**

Kommunstyrelsen har remitterat ett reviderat ramavtal (samverkansavtal) med SISAB gällande utbildningslokaler, som ska gälla från och med 1 april 2018, till ett urval av stadens nämnder.

Syftet med det nya samverkansavtalet är att reglera och klargöra grunderna för samarbetet samt hyresförhållandet mellan SISAB och hyresgästerna.

Parterna har ett gemensamt ansvar att, med koncernnyttan i fokus, i alla lägen söka lösningar och eftersträva att hålla olika kostnader nere oavsett vem som för stunden bär dessa.

Samverkansavtalet och de hyresförhållanden som följer av detta bygger på en ansvarsfördelning som ska vara så rationell som möjligt. Den part som har bäst förutsättningar att mest effektivt och till lägst kostnad utföra och svara för olika åtaganden eller åtgärder bör därför ansvara för densamma.

Idrottsförvaltningen ser positivt på att avtalet syftar till att hålla nere hyror och övriga driftkostnader och att ansvar för till exempel underhåll och skadegörelse tydligt framgår.

Förvaltningen ifrågasätter angivna schabloner för konstgräs, framför allt angivna kostnader för granulatfyllda planer bedöms vara för höga.

I avtalet omnämns att skolorna regelmässigt upplåter lokaler till idrottsnämnden som i sin tur hyr ut till föreningslivet enligt de villkor som fastställs av kommunfullmäktige, vilket förvaltningen tycker är bra eftersom det är viktigt att avtalet medger detta.

Bakgrund

Kommunstyrelsen fick i uppdrag i budget 2017 att i samarbete med Stockholms Stadshus AB och Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB, revidera ramavtalet med SISAB gällande utbildningslokaler.

Nuvarande ramavtal är beslutat av kommunfullmäktige i samband med budget för år 2013. Det har därefter gjorts en del mindre justeringar och kompletteringar. Ett antal sådana justeringar inarbetades i en ny version av avtalet från och med 1 juli 2015. Ramavtalet omfattar cirka 600 hyresobjekt som staden via nämnderna hyr för i huvudsak utbildningsändamål.

Idrottsnämnden hyr för närvarande två objekt av SISAB, Konradsbergshallen och Kämpingeskolans gymnastiksal. Idrottsnämnden hyr även några konstgräsplaner på skolgårdar i andra hand av utbildningsnämnden som i sin tur hyr av SISAB. Därutöver upplåter idrottsnämnden skolgymnastiksalar under icke skoltid till föreningslivet med flera och ersätter utbildningsförvaltningen för detta.

Det pågår en samplanering av utbyggnad av skolor och idrottshallar i staden, vilket innebär att idrottsnämnden på sikt kan komma att hyra fler idrottshallar som SISAB byggt, antingen direkt från SISAB eller i andra hand via utbildningsnämnden. Som exempel kan nämnas en idrottshall på Rödabergsskolan som står färdig om några år.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har remitterat ett reviderat ramavtal (samarverkansavtal) med SISAB gällande utbildningslokaler, som ska gälla från och med 1 april 2018, till stadsdelsnämnderna, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden och idrottsnämnden. Remisstiden sträcker sig till den 6 februari 2018. Ärendet har beretts av administrativa avdelningen

Ärendet

Syftet med det nya samverkansavtalet är att reglera och klargöra grunderna för samarbetet samt hyresförhållandet mellan SISAB och hyresgästerna, som främst utgörs av kommunala nämnder.

Inriktningen är att avtalet ska vara ett samverkansavtal baserat på en kostnadsersättning som över tiden ska täcka SISAB:s samlade kostnader för kapital, underhåll och drift så att SISAB kan säkerställa att fastigheternas funktion och värde långsiktigt bibehålls. Parterna har därför ett gemensamt ansvar för att, med koncernnyttan i fokus, i alla lägen söka lösningar och eftersträva att hålla olika kostnader nere oavsett vem som för stunden bär dessa.

Samverkansavtalet och de hyresförhållanden som följer av detta bygger på en ansvarsfördelning som ska vara så rationell som möjligt. Den part som har bäst förutsättningar att mest effektivt och till lägst kostnad utföra och svara för olika åtaganden eller åtgärder bör därför ansvara för densamma.

Av ansvarsfördelningslistan som bifogas samarbetsavtalet framgår vilken part som har ansvar för reparation eller utbyte till nytt av olika inredningsdetaljer byggnadsdelar med mera. Med utbyte till nytt avses minst likvärdig nivå/funktion. Följande ändringar föreslås:

- Hyresgästens ansvar för linjer/markeringar på golv i gymnastiksal slås fast och förtydligas. Hyresgästen har ansvar för underhåll och utbyte.
- Begreppet vitvaror förtydligas
- Rutin för besiktningar av gymnastiksalsutrustning förtydligas
- Rutin och ansvar för skyddsrum förtydligas.

Nedan redovisas utvalda delar av förslaget till samverkansavtal kortfattat.

Planering och genomförande av ny- om- och tillbyggnader delas in i följande:

- Förstudie
- Utredningsskede
- Förslagshandlingsskede
- Genomförandeskede (Projekterings- och Produktionsskede)
- Projektavslut

Som en röd tråd från början ska en gemensam *målbild* upprättas och följas upp kontinuerligt i alla skeden.

Hyresgästen kan begära och erhålla en hyresoffert med fast pris, alternativt komma överens med SISAB om att beställa projekt som in-citamentsuppdrag och/eller målpris för att gemensamt finna ekonomiska lösningar i det enskilda fallet.

Om flera hyresgäster berörs av ett projekt ska den nämnd som har huvuddelen av projektet samordna hyresgästsidans deltagande.

Utöver underhåll ska SISAB även svara för standardhöjningar upp till dagens myndighetsnivå med syfte att vidmakthålla eller åter-skapa befintliga funktioner. Myndighetskrav som innebär helt nya installationer omfattas inte.

Kostnader för SISAB:s investeringar (komponenter) som utgör underhåll kan aldrig medföra hyrestillägg för hyresgästen. Däremot påverkar befintliga eller nya komponenter restvärdet för byggnaden. Hyresgästen och SISAB ska mot denna bakgrund, vid den årliga underhållsplaneringen, samordna sig kring behovet av nya komponenter och eventuella lokalförändringar.

Annan av hyresgästen beställd standardhöjning eller förtida underhåll medför hyrestillägg

Parterna ska gemensamt verka för att minska energiförbrukningen i lokalerna. Till exempel ska vid hyresgästens nyanskaffning av elektrisk utrustning en viss lägstanivå på energiklassning kunna gälla.

Konstgräsanläggningar medför hyrestillägg för hyresgästen i form av fasta belopp, i kostnadsnivå 2018, enligt följande:

- Mindre plan (7-spelsbollplan/multisportanläggning): 51 024 kronor per år.
- Stor plan (11-spelsbollplan, idrottsanläggning): 102 048 kronor per år.
- Granulatfylld plan (7 till 11-spelsbollplan) 331 000 kr per år.

SISAB är medveten om att hyresgästen regelmässigt upplåter lokaler till idrottsnämnden som i sin tur hyr ut lokaler till föreningslivet enligt de villkor som fastställs av kommunfullmäktige för upplåtelseverksamheten. Vid sådan uthyrning, inklusive övernattning, ska överenskommelse angående ordningsregler med mera tecknas mellan hyresgästen och idrottsnämnden.

SISAB ska ha fastigheterna, inklusive hyresgästens fasta egendom, försäkrade med en fastighetsförsäkring på för SISAB sedvanliga

villkor. Hyresgästen försäkrar för sin del lös egendom. SISAB och Hyresgästen förbinder sig att följa bägges eventuella särskilda villkor uppställda av försäkringsbolaget.

Om hyresgästen är vållande till en skada på hyresobjekt så svarar hyresgästen för SISAB:s kostnader för att åtgärda denna, dock högst motsvarande bolagets kostnad för självrisk.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på förslaget till samverkansavtal. Det är viktigt att den part som har bäst förutsättningar att mest effektivt och till lägst kostnad utföra och svara för olika åtaganden eller åtgärder bör ansvara för densamma.

Förvaltningen anser också att det är bra att ansvar för skadegörelse och underhåll framgår tydligt samt vilka åtgärder som kommer generera hyrestillägg för hyresgästen.

Det är även bra att delar av avtalet ger incitament för båda parter att under byggnation göra val som kan sänka framtida driftkostnader. Vidare är det bra att utredningskostnader i tidiga skeden, innan beslut, ska hållas så låga som möjligt vid projektering. Förvaltningen ser även positivt på att hyresgästen kan begära och erhålla en hyresoffert med fast pris, alternativt komma överens med SISAB om att beställa projekt som incitamentsuppdrag och/eller målpris för att gemensamt finna ekonomiska lösningar i det enskilda fallet.

Förvaltningen ifrågasätter angivna schabloner för konstgräs, framför allt angivna kostnader för granulatfyllda planer bedöms vara för höga. Inga av de planer idrottsnämnden för närvarande hyr i andra hand av utbildningsnämnden uppfyller måtten för matchspel. Inga särskilda krav är ställda av förvaltningen när det gäller påfyllnad av granulat. Angivna schablonbelopp överstiger idrottsnämndens motsvarande skötselkostnader.

Slutligen ser förvaltningen positivt på att det omnämns i avtalet att skolorna regelmässigt upplåter lokaler till idrottsnämnden som i sin tur hyr ut till föreningslivet enligt de villkor som fastställs av kommunfullmäktige. Det är mycket viktigt att avtalet medger detta.

Ekonomiska konsekvenser

Riksdagen beslutade under slutet av år 2012 om ytterligare begränsningar för avdrag för koncerninterna räntor. Rättslig prövning pågår gällande Skatteverkets beslut i frågan. Den samlade effekten av Skatteverkets beslut är ökade kostnader för SISAB för bakomliggande lån gällande de lokaler som omfattas av samverkansavtalet.

Räntekostnadsschablonen inarbetas inte i samverkansavtalet utan hanteras som ett separat hyrestillägg i avvaktan på att den rättsliga prövning som pågår gällande Skatteverkets beslut är slutförd.

Kostnadsökningen för hyresgästerna från och med 1 april 2018 på grund nya avtalsvillkor och enligt föreliggande förslag motsvarar cirka 21 mnkr, varav 18 mnkr avser reducerad avdragsrätt för koncerninterna räntor under 2018 och 3 mnkr avser kostnader på årsbas för larmöverföring. Det är oklart hur stor hyreshöjningen specifikt för idrottsnämnden kommer att bli.

I övrigt bör de ekonomiska konsekvenserna bli positiva om avtalet leder till effektivare projektering, skötsel och underhåll.

Jämställdhetsanalys

Jämställdhetsperspektivet bedöms inte som relevant i svaret på aktuell remiss eftersom samverkansavtalet främst innebär en ekonomisk reglering mellan parterna.

Bilagor

1. Samverkansavtal för utbildningslokaler
2. Ansvarsfördelning, bilaga till samverkansavtalet.